

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ТА ПРИНЦИПИ ЛІКУВАННЯ НЕВРОЗІВ

Сергієнко Т. В., Рибак В. А.

Національний фармацевтичний університет,

м. Харків, Україна

tanyatatiana171@gmail.com

Вступ. Всесвітня організація охорони здоров'я стверджує, що кожному четвертому українцю загрожує психічний розлад внаслідок Повномасштабного вторгнення російських військ в Україну в 2022 році. Різноманітні погані новини про війну, жертв, втрату житла, роботи, близьких людей, участь у бойових діях – створюють величезний вплив на психіку людини та не можуть залишитися не поміченими. Наслідками цього може бути стрес, тривоги, посттравматичний стресовий розлад, депресії, психічні порушення. До того ж, невроз не є виключенням.

Мета дослідження. Визначити причини виникнення, механізм розвитку, клінічні ознаки та лікування неврозів, як актуальної проблеми медицини і фармації.

Матеріали та методи. У роботі використано аналітичний, логічний, узагальнюючий методи, щодо механізму розвитку та лікування неврозів.

Отримані результати. За кілька останніх десятиліть значно зросла кількість людей з нестабільною психікою. Основна причина цієї зростаючої тенденції – сучасний ритм життя у світі науково-технічного прогресу. Нервова система не витримує навантажень через виснаження постійними стресовими ситуаціями. Як наслідок – людина стає роздратованою, виникає хронічна втомлюваність, з'являється така недуга як невроз.

Неврози – узагальнене найменування групи хвороб, за яких у хворого спостерігаються розлади в центральній нервовій системі, поведінці і спостерігаються високою тривожність, емоційною нестабільність, розладами сну, безсонням, зниження функцій пам'яті та уваги, пітливістю, зниження артеріального тиску, прискорення серцебиття, порушення у роботі шлунково-кишкового тракту, в деяких випадках – зниження лібідо.

Доведено, що умовно, психологічні захворювання можна поділити на 2 види: психози та неврози. Відмінними ознаками психозів – є наявність тяжких невротичних розладів. У людини грубо дисорганізується психіка. Також, втрачається критичність до оцінки свого стану, хворі не розуміють, що з ними щось не так і не можуть контролювати власну поведінку. На відміну від психозу, невроз характеризується не різким розладом психіки. Людина доволі критично ставиться до своїх проблем, розуміє, що вони існують та зазвичай має бажання нормалізувати свій стан, може вільно підкорювати себе своїй волі. Таким чином, невроз має набагато легший розлад, менш серйозні клінічні прояви, тому і легший в лікуванні, ніж психоз.

Загалом, невроз це назва групи захворювань в основі яких лежать зворотні тимчасові зміни психіки, що виникають через велике навантаження на основні нервових процесів – збудження та гальмування.

Раніше вважалося, що це виключно психогенне захворювання. Наразі ж відомо, що невроз має мультифакторіальну природу та трапляється через збіг певних етіологічних чинників. Найчастіше, його розвиток пов'язаний з внутрішнім конфліктом, який виникає через проблеми, що тягнуться з дитинства – неправильне виховання, гіперопіку, низьку самооцінку, різноманітні травмуючі ситуації, зовнішню протидію, стрес, незадоволені потреби, неможливість отримати бажане, вирішити важку життєву проблему чи знайти вихід з певних обставин. Всі ці чинники, особливо останні, є доволі поширеними й актуальними наразі.

Війна створює неабиякий негативний вплив. Психіка намагається адаптуватися до умов пригнічення, завдяки невротичним реакціям. Людина уходить у хворобливий стан від рішення реально існуючих проблем. Завдяки такій широкій етіології, захворювання все більше набирає поширеності у нашій країні, як серед військових, так і цивільних людей, особливо у місцях, де вже тривалий час проходять бойові дії. Через тривалий психологічний дискомфорт, у людини з'являються ускладнення від неврозів. Нажаль, прогнози, щодо розповсюдження і прогресування неврозів, поширюються, оскільки, збройний конфлікт на території України не закінчується.

На неврози частіше хворіють люди, які мають меланхолічний та холеричний тип темпераменту. Існує генетична схильність – наявність у батьків психологічних розладів. Відомо, що за статистикою, жінки частіше хворіють і мають легший клінічний перебіг, ніж чоловіки. У той же час, чоловіки мають менший нахил, але клінічний перебіг набагато важчий. Найбільший ризик виникнення неврозів є у підлітків і людей віком 40-45 років. До того ж, худорляві люди страждають частіше. Причини хвороби нерідко можуть полягати в професії, що містить великі навантаження, як фізичні, так і емоційні, підвищену відповідальність та стрес.

Встановлена більша схильність до неврозу у військових, працівників силових структур, лікарів, педагогів, водіїв, юристів і банкірів. Також, на виникнення неврозу, достатньо сильно впливають сімейні проблеми, конфлікти, дитячі травми, розлучення, хвороби та смерть родичів.

Симптоматика є поліморфною. В залежності від проявів, неврози можна розділити на три види. Перший тип – неврастенія – це розлад, що виникає як наслідок появи внутрішньо особистісного конфлікту між можливостями і вимогами до себе. Виникає найчастіше у кар'єристів та ідеалістів, коли людина не враховує свої фізичні та інтелектуальні змоги, якості характеру. Наприклад, інтроверт хоче стати супер відкритим. Проявлятися цей вид може через втомлюваність, розгальмованість, слабкість, поганий настрій, плаксивість, гіперактивність, відчуття серцебиття, зниження сексуального бажання, порушення дихання й неприємні тілесні відчуття.

Другий тип – істеричний невроз або конверсійний, дисоціативний розлад – з'являється при конфлікті між потребами особистості та вимогами навколишнього світу, суспільства. При цьому може виникати істерична глухота, сліпота, астазія, безсоння, депресія, тривожність, самостійний виклик блювоти, втрата свідомості, судоми, енурез і голодування. Деякі з цих

симптомів на початку можуть вважати вдаванням, але це не так. Все це заставляє пацієнта звернутися до терапевта, але причин вузькі спеціалісти не знаходять, що свідчить про психічне порушення.

Третій тип, обсисивно-компульсивний розлад, що є конфліктом між бажанням і боргом. Проявляється нав'язливими думками – обсесями й діями – компульсіями, певними ритуалами, які повторюються, наприклад, перевірка чи закриті двері або підрахунок дерев по дорозі на роботу. Такі заняття можуть здаватися безглуздими, що розуміють, навіть, ті, хто це робить, але, на жаль, люди не можуть так просто зупинитися при їх виконанні. Таким чином, хворі знімають психологічну напругу й тривогу, але це не вирішує головної проблеми. Так, який би вид психічного розладу не виник у людини, він буде значно заважати нормальному та повноцінному життю. Тому, неврози потребують обов'язкового лікування, краще на ранніх етапах розвитку хвороби.

Неврози є зворотними станами психіки. До того ж, 10 % пацієнтів виліковуються у перші 3 роки захворювання, інші трохи пізніше, в залежності від індивідуальних особливостей. Наразі, популярно підходити до терапії з біопсихосоціальної позиції, враховуючи всі особливості пацієнта – тип нервової системи, патологічні стани організму, фізичний стан, тип особистості, відношення до людей, світу та інше.

Оскільки, це психогенне захворювання, то і лікування повинно бути відповідним, а саме – психотерапією. Найвідомішим видом є поведінково-когнітивна терапія, вона може бути, як груповою, так й індивідуально. Існують важкі випадки, коли необхідне використання медикаментів. Рівень тривоги та певних симптомів може бути настільки високий, що пацієнт не буде готовий до занять з психотерапевтом. Тоді, рекомендовано застосування лікарських засобів, в залежності від проявів неврозу. Наприклад, антидепресанти, протитривожні засоби або снодійні. Після нормалізації загального стану організму, можна вводити як ведучий вид допомоги – психотерапію. Важливо, щоб пацієнт був готовий співпрацювати з лікарем та знав свою мету. Тривалість терапії визначається індивідуально, в залежності від особливостей й серйозності перебігу неврозу. Може бути показаний курс від 15 до 60 зустрічей, з частотою, зазвичай, раз на тиждень. Таким чином, своєчасне звернення пацієнта за допомогою до лікаря, виконання всіх рекомендації і призначень, дасть можливість людині повністю нормалізувати свій психологічний стан.

Висновки. Неврози є мультифакторіальним захворюванням і найчастіше, наслідком тривалого психоемоційного напруження, конфліктів і незадоволення потреб. Проблема розповсюдження неврозів набуває поширення в Україні, через вплив Повномасштабного вторгнення. Своєчасно встановлений діагноз є запорукою ефективного лікування, що полягає у психотерапії, а саме у поведінково-когнітивній терапії та застосуванні лікарських засобів.

Ключові слова: неврози, психози, поведінково-когнітивна терапія.